

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

©2018 ЛАНТУХ К. О.

УДК 336.511

Лантух К. О. Особливості бюджетного фінансування соціальних функцій держави на сучасному етапі розвитку України

Мета статті полягає у визначенні сутності та специфіки бюджетного фінансування гарантованих державою соціальних послуг, а також в обґрунтуванні напрямів удосконалення механізму бюджетного фінансування соціальних функцій держави на сучасному етапі розвитку України. Розглянуто особливості бюджетного фінансування соціальних функцій держави в Україні. Проаналізовано динаміку фінансування видатків Зведеного бюджету України за останні роки. За результатами аналізу на основі математичної моделі розраховано, відповідно до ряду динаміки, номінальний та реальний розміри суми бюджету для забезпечення сталого розвитку соціальних функцій України. Доведено, що за останні роки бюджетне фінансування соціальних функцій держави в Україні поступово зросло. Значно більшу частину видатків спрямовано на соціальний захист і соціальне забезпечення населення, що спонукає до подальшого бюджетного навантаження. Розвитком подальших досліджень у даному напрямі є доведення необхідності при розробці проектів майбутнього бюджетного фінансування держави зосередити увагу на якісні умови життя громадян країни, враховуючи систему бюджетного планування, оскільки обсяг виконання бюджету залежить від співмірного визначення планових показників.

Ключові слова: бюджетне фінансування, видатки державного бюджету, соціальні функції держави, фінансове забезпечення.

Рис.: 1. **Табл.:** 5. **Бібл.:** 19.

Лантух Крістіна Олександрівна – аспірантка, Університет державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, Ірпінь, Київська область, 08201, Україна)

E-mail: Christalina@ukr.net

УДК 336.511

Лантух К. А. Особенности бюджетного финансирования социальных функций государства на современном этапе развития Украины

Цель статьи заключается в определении сущности и специфики бюджетного финансирования гарантированных государством социальных услуг, а также в обосновании направлений совершенствования механизма бюджетного финансирования социальных функций государства на современном этапе развития Украины. Рассмотрены особенности бюджетного финансирования социальных функций государства в Украине. Проанализирована динамика финансирования расходов Сводного бюджета Украины за последние годы. По результатам анализа на основе математической модели рассчитаны, в соответствии с рядом динамики, номинальный и реальный размеры суммы бюджета для обеспечения устойчивого развития социальных функций Украины. Доказано, что за последние годы бюджетное финансирование социальных функций государства в Украине постепенно росло. Значительную большую часть расходов направлено на социальную защиту и социальное обеспечение населения, что ведет к дальнейшей бюджетной нагрузке. Развитием дальнейших исследований в данном направлении является доведение необходимости при разработке проектов будущего бюджетного финансирования государства сосредоточить внимание на качественные условия жизни граждан страны, учитывая систему бюджетного планирования, поскольку объем выполнения бюджета зависит от соразмерного определения плановых показателей.

Ключевые слова: бюджетное финансирование, расходы государственного бюджета, социальные функции государства, финансовое обеспечение.

Рис.: 1. **Табл.:** 5. **Библ.:** 19.

Лантух Кристина Александровна – аспірантка, Університет державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, Ірпінь, Київська область, 08201, Україна)

E-mail: Christalina@ukr.net

UDC 336.511

Lantukh K. O. The Features of Budgetary Financing of Social Functions of the State at the Present Stage of Ukraine's Development

The article is aimed at determining the essence and specificity of budgetary financing of the State-guaranteed social services, substantiating the directions of improving the mechanism for budgetary financing of social functions of the State at the present stage of Ukraine's development. Features of budgetary financing of social functions of the State in Ukraine are considered. The dynamics of financing of expenses of the consolidated budget of Ukraine in recent years are analyzed. In view of the results of the analysis based on the mathematical model, in accordance with a number of dynamics, the author calculates nominal and real size of the budget to ensure sustainable development of social functions in Ukraine. It is proved that in recent years budgetary financing of social functions of the State in Ukraine has gradually increased. Much of the expenditure is directed towards social protection and social security of the population, which leads to further budgetary exertion. The progress of further research is directed towards bringing the need to focus on the quality of living conditions of the country's citizens in the development of future budget projects, taking into consideration the system of budgetary planning because the amount of budget execution depends on the proportional definition of the planned indicators.

Keywords: budgetary financing, the State budget expenditures, social functions of the State, financial security.

Fig.: 1. **Tbl.:** 5. **Bibl.:** 19.

Lantukh Kristina O. – Postgraduate Student, The University of the State Fiscal Service of Ukraine (31 Universytetska Str., Irpin, Kyiv region, 08201, Ukraine)

E-mail: Christalina@ukr.net

Фінансова підтримка держави є одним з найголовніших інструментів соціально-економічного розвитку країни. На етапі вдосконалення процесу державного фінансування слід поліпшити взаємозв'язок бюджетного регулювання з основними напрямками соціальних функцій держави. У сучасних

умовах продуктивна діяльність країни відбувається методом сталого розвитку соціальних функцій держави, які включають насамперед інвестиції в соціальну інфраструктуру, передусім у освітній і кваліфікаційний рівень трудових ресурсів та медицину, в систему створення робочої сили, збільшення ефективності

праці, підвищення рівня науково-технічного розвитку продуктивних сил, допомогу малозабезпеченим і соціально вразливим верствам населення, а також культурний і духовний розвиток суспільства [1, с. 30]. Тобто, соціальна функція є багатогранною системою в державі й охоплює великий обсяг діяльності. Головне її призначення – забезпечити суспільний добробут, створити рівні можливості для всіх громадян у його досягненні [2, с. 43]. Основною метою бюджетного фінансування соціальних функцій держави є підтримка і розвиток суспільства, тобто зростання якості життя населення, що включає не тільки споживання матеріальних благ і послуг, але і задоволення духовних потреб, стан здоров'я, тривалість життя, морально-психологічний клімат [1, с. 30].

Виходячи з вищезазначеного, справедливо зауважити, що фінансування видатків бюджету, спрямованих на соціальні функції держави, є одним із головних завдань уряду на сучасному етапі розвитку країни та потребує створення дієвого механізму бюджетного фінансування.

Проблематикою державних фінансів, зокрема обсягами бюджетного фінансування соціальних функцій держави для їх реалізації та збалансованості бюджету в країні, займалося чимало науковців-фінансистів. Серед вітчизняних і зарубіжних учених можна виділити праці таких відомих економістів, як В. Андрущенко, І. Арістової, В. Бабаєва, Н. Барра, О. Васи́лика, А. Гальчинського, В. Єременко, С. Калашникова, М. Карліна, Т. Коляди, М. Масгрейва, В. Норгауза, А. Пігу, П. Рабіновича, О. Родіонової, П. Самуельсона, Р. Солоу, Дж. Стігліца, В. Хомутенка, С. Юрія та інші.

Результати досліджень названих учених є вкрай важливими і значущими як у теорії, так і на практиці, але попри те, залишається невирішеною низка проблем стосовно реалізації бюджетного фінансування соціальних функцій держави в умовах економічної рецесії та загрозливого зростання державного боргу. В Україні існує потреба в подальшому визначенні необхідного обсягу бюджетних видатків для забезпечення її сталого розвитку.

Метою статті є визначення сутності та специфіки бюджетного фінансування гарантованих державою соціальних послуг, обґрунтування напрямів удосконалення механізму бюджетного фінансування соціальних функцій держави на сучасному етапі розвитку України.

Протягом останнього десятиліття бюджетне фінансування соціальних функцій держави в Україні поступово змінювалося у зв'язку з нестабільністю соціально-економічного та політичного розвитку, що відбувалася в несприятливих довгострокових умовах, враховуючи падіння гривні, збільшення цін на продукти харчування та комунальні послуги, безробіття, загострення військового протистояння, відсутність балансу між обсягом соціальних функцій держави та їх бюджетним фінансуванням.

Виконання зазначених функцій потребує від держави дедалі більших за масштабами обсягів фінансування соціальних програм, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів і потреба в яких зростає з кожним днем. Усе це ставить державу в пряму залежність від стану економіки як основного джерела поповнення державних коштів, а економіка, своєю чергою, потребує сприятливих умов і державних гарантій для свого розвитку. Значною мірою економічне зростання залежить від структури видатків бюджету, яка, своєю чергою, обумовлена суспільним способом виробництва, політичним устроєм країни, менталітетом населення та функціями держави [3, с. 241].

Функції держави – це основні напрямки внутрішньої та зовнішньої діяльності держави, в яких відбиваються та конкретизуються її суть і соціальне призначення. За територією виконання функцій розрізняють внутрішні та зовнішні функції держави, що виявляються в різних сферах життєдіяльності суспільства: економічній, політичній, соціальній, ідеологічній тощо [4]. Відповідно, соціальні функції держави є внутрішніми функціями, що реалізуються урядом всередині країни.

Під соціальними функціями держави розуміють «діяльність, спрямовану не тільки на задоволення суспільних потреб в охороні здоров'я, освіті, підтримці малозабезпечених тощо, але й на регулювання ринку праці з метою підтримки певного рівня зайнятості, матеріального забезпечення людей, які втратили робочі місця або не змогли знайти їх» [5, с. 101]. Отже, до видатків соціального напрямку відносять видатки на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення, духовний і фізичний розвиток.

Об'єктами фінансування соціальних функцій держави є підприємства, установи та організації, що надають послуги: культури (театри, музеї, бібліотеки, заповідники, клуби), освіти (дитячі дошкільні заклади, загальноосвітні школи, гімназії, школи-інтернати, професійно-технічні училища, заклади вищої освіти), охорони здоров'я (лікарні, поліклініки, диспансери, госпіталі, бюро судово-медичної експертизи), соціального захисту та соціального забезпечення (будинки-інтернати загального профілю для громадян похилого віку та інвалідів, територіальні центри соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян), фізичної культури та спорту (спортивні споруди), громадського харчування, комунального обслуговування, побутового обслуговування, громадського транспорту та зв'язку [6, с. 259].

Суб'єктом (споживачем гарантованих державою суспільних послуг) є населення, умови життя та стан його здоров'я. Соціальна функція держави України зазначена у ст. 1 Конституції, відповідно до якої «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава». Сутність соціальної функції держави стисло виражена у ст. 3 Основного Закону,

згідно з якою «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави». Також зазначено права людини в ст. 46 «Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними» [7].

Стосовно трактування соціальної функції держави між науковцями постійно триває полеміка. У літературі можна зустріти такі визначення цієї функції, як «функція соціального захисту», «функція регулювання міри праці та міри споживання», «соціальна функція», «функція забезпечення добробуту народу», «функція соціальних послуг» та ін. Попри те, більшість авторів погоджується з визначенням як «соціальна функція». Таким чином, використання терміна «соціальна функція держави» як економічної категорії здійснюється в ширшому узагальненому значенні, що не може бути визнано доцільним [8, с. 66].

Проблеми соціального призначення держави почали розглядатися ще у працях античних філософів, таких як Сократ, Демокрит, Платон, Аристотель, Епікур. Причиною виникнення спільного громадського життя і держави Платон вважає «наявність у людей вроджених соціальних потреб, які кожен окремий індивід не може задовольнити власними зусиллями і тому потребує допомоги з боку інших індивідів». Крім цього, «державу створюється для того, щоб забезпечити його членам благополуччя і безпеку» [9].

Враховуючи праці мислителів різних епох і наукових напрямків, згрупуємо різні підходи до трактування сутності соціальної функції держави (табл. 1).

Як бачимо, погляди авторів щодо трактування сутності соціальної функції держави різні, але мають спільне значення, яке пов'язує турботу про суспільство і забезпечення соціальної захищеності населення як правової демократичної держави.

Вважаємо, що соціальну функцію держави слід розуміти як один із основних пріоритетів діяльності країни, цілеспрямований на моральну і матеріальну підтримку соціальної сфери або вразливих верств населення для задоволення конкретних потреб і за-

безпечення якісного рівня життя суспільства за рахунок бюджетного фінансування. Однак держава не зобов'язана утримувати громадян, які здатні працювати за станом здоров'я, хоча водночас несе відповідальність за створення відповідних умов для отримання робочих місць.

Варто зауважити, що головним джерелом фінансування гарантованих державою суспільних благ і послуг є бюджетне асигнування з державного та місцевих бюджетів. Установи соціальної сфери надають свої послуги населенню на безкоштовній основі [6, с. 260].

Відповідно до Бюджетного Кодексу України (ст. 87, ст. 91) за рахунок коштів бюджету фінансуються такі галузі соціальної функції:

- 1) духовний та фізичний розвиток;
- 1) освіта;
- 2) охорона здоров'я;
- 4) соціальний захист і соціальне забезпечення [17].

Після дослідження сутності соціальної функції держави актуальності набуває аналіз динаміки фінансування видатків Зведеного бюджету України. Обсяги бюджетного фінансування на соціальне спрямування пропонується розглянути в табл. 2.

Враховуючи дані з табл. 2, слід зауважити, що фінансування соціальних функцій в Україні за період з 2007 по 2017 рр. поступово зростає, за винятком 2014 р., де відбувається стрімке падіння. Значно більшу частину видатків спрямовано на соціальний захист і соціальне забезпечення населення, що свідчить про чималу наявність малозабезпечених верств у країні, які потребують державної підтримки. Також важливе місце в державі за обсягом фінансування займає освіта, де прослідковується стабільне збільшення видатків на її забезпечення. Однак частка видатків зведеного бюджету за 11 років у межах охорони здоров'я у два рази менша за попередні напрями соціальних функцій, що спричиняє неякісне обслуговування українського народу та потребує реформування. Водночас необхідно зауважити, що духовний та фізичний розвиток фінансується в найменшому обсязі.

Розглянувши бюджетні видатки на соціальні функції держави, залишається актуальність даної проблеми, оскільки бюджетне фінансування відбувається на недостатньому рівні, що спонукає до необхідності практичного прогнозування обсягів бюджетного фінансування соціальних функцій та розрахування коридору обсягів витрачання бюджетних коштів на такі цілі.

Отже, доцільно розглянути показники таких соціальних функцій, як освіта та духовний і фізичний розвиток, враховуючи вплив інфляційної складової, яка суттєво завищує значення. Адже індекс інфляції або індекс споживчих цін є показником, що характе-

Трактування «соціальної функції держави» за окремими авторами

Трактування поняття «соціальна функція держави»	Автор(-и), джерело
Призначенням усякої держави є твердження моральності	Аристотель, Платон [10]
Під соціальною функцією держави пропонуємо розуміти один із напрямків діяльності держави, який полягає у створенні державою необхідних умов, що забезпечують гідне життя людини незалежно від її соціального стану, участі у виробництві сукупного національного доходу, а також належного правового механізму її соціальної захищеності відповідно до міжнародних стандартів	Арістова І. В. [11]
Головним призначенням соціальної функції є забезпечення суспільного добробуту, тобто гідного життя і розвитку кожної людини, створення рівних можливостей для усіх громадян в досягненні цього благополуччя	Бабаєв В. К. [12]
Соціальна функція держави спрямована на досягнення декількох основних цілей. По-перше, це недопущення крайнього ступеня бідності через законодавче встановлення та гарантоване забезпечення певного мінімуму доходу. По-друге, соціальна держава створює необхідні умови для вертикальної та горизонтальної перерозподільчої справедливості	Барр Н. [13]
Соціальні функції держави є цілеспрямованою діяльністю держави із задоволення конкретних потреб людей	Калашников С. В. [14]
Соціальна функція полягає в забезпеченні на всій території країни прав і свобод кожної людини і громадянина, створення умов для відтворення й розвитку людини, стимулювання творчого зростання людини, утілення в життя принципів соціальної справедливості	Рабінович П. М. [15]
Соціальна функція – це діяльність держави, спрямована на мінімізацію відмінностей в доступі членів держави до суспільних благ з метою забезпечення стабільності (самозбереження) соціуму	Родіонова О. В. [16]
Соціальні функції Української держави полягають у наданні соціальної допомоги населенню, виділенні необхідних коштів для освіти, охорони здоров'я, забезпечення основних прав людини, розв'язання екологічних проблем, соціального забезпечення населення, розвитку культури	Скакун О. Ф. [4]

Джерело: узагальнено автором.

Таблиця 2

Видатки соціального спрямування Зведеного бюджету України за 2007–2017 рр., млн грн

Рік	Напрями фінансування соціальних функцій				Сума бюджету	Курс \$ середньорічний	Індекс інфляції за рік
	Охорона здоров'я	Духовний та фізичний розвиток	Освіта	Соціальний захист і соціальне забезпечення			
2007	26 717	5 687	44 333	48 517	125 254	5,045	116,6
2008	33 559	7 916	60 959	74 069	176 503	5,095	122,3
2009	36 564	8 330	66 773	78 775	190 442	8,5	112,3
2010	44 745	11 525	79 826	104 534	240 630	7,96	109,1
2011	48 961	10 754	86 253	105 434	251 402	8,497	104,6
2012	58 453	13 639	101 560	125 306	298 958	8,749	99,8
2013	61 568	13 661	105 538	145 062	325 829	8,1	100,5
2014	12 164	2 313	23 725	36 774	74 976	8,29	124,9
2015	71 001	16 228	114 193	176 339	377 761	16,53	143,3
2016	75 503	16 897	129 437	258 326	480 163	25,4	112,4
2017	102 392	24 342	177 915	285 761	590 410	28,2	113,7

Джерело: розраховано за даними [18; 19].

ризує зміни загального рівня цін і тарифів на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання [19]. Тому слід проводити аналіз реальних даних, розрахованих у цінах 2006 р. Спочатку розраховуємо кумулятивний індекс. Потім реальний показник – шляхом ділення номінального показника на кумулятивний індекс. Усі розрахунки містяться в *табл. 3*.

Моделювання показників відбувається за допомогою інструментарію Microsoft Excel. Результати даних таблиць представлено графічно на рис. 1.

Відповідно до динаміки ряду (*табл. 4*) ми можемо прослідкувати, що середній ланцюговий темп при-

росту номінального надходження коштів до бюджету за період 2007–2017 рр. становить 46,93%, водночас середній абсолютний приріст становить 15223,70 млн грн, середній темп – 913,18%.

Аналогічно ми можемо прослідкувати (*табл. 5*), що середній темп приросту реального надходження коштів бюджету за період 2007–2017 рр. становить 23,28%. Водночас середній абсолютний приріст становить 534,15 млн грн, середній темп зростання – 123,28%, абсолютне середнє значення 1% приросту становить 458,78%.

Таблиця 3

Видатки на фінансування соціальних функцій держави: освіта та духовний і фізичний розвиток за 2007–2017 рр.

Рік	Сума бюджету, млн грн (номінальна)	Індекс інфляції за рік	Кумулятивний індекс	Реальний показник суми бюджету, млн грн
2007	50 020,00	116,6	1,17	42 898,80
2008	68 875,00	122,3	1,43	48 298,83
2009	75 103,00	112,3	1,60	46 897,81
2010	91 351,00	109,1	1,75	52 285,81
2011	97 007,00	104,6	1,83	53 081,34
2012	115 199,00	99,8	1,82	63 162,16
2013	119 199,00	100,5	1,83	65 030,16
2014	26 038,00	124,9	2,29	11 373,32
2015	130 421,00	143,3	3,28	39 754,02
2016	146 334,00	112,4	3,69	39 683,73
2017	202 257,00	113,7	4,19	48 240,34

Джерело: розраховано за [18; 19].

Таблиця 4

Аналіз динаміки надходження номінальних сум коштів до бюджету за 2007–2017 рр., млн грн

Рік	Сума бюджету, млн грн	Абсолютний приріст		Темп зростання, %		Темп приросту, %		Абсолютне значення 1% приросту
		Ланцюговий	Базисний	Ланцюговий	Базисний	Ланцюговий	Базисний	
2007	50 020,00	–	–	–	–	–	–	–
2008	68 875,00	18 855,00	18491,00	136,97	136,97	36,97	36,97	500,2
2009	75103,00	6 228,00	25083,00	109,62	150,15	9,62	50,15	685,11
2010	91 351,00	16 248,00	35331,00	113,65	170,63	13,65	70,63	751,03
2011	97 007,00	5 656,00	46987,00	113,66	193,94	13,66	93,94	853,51
2012	115 199,00	18192,00	65179,00	118,75	230,31	18,75	130,31	970,07
2013	119 199,00	4000,00	69179,00	103,47	238,30	3,47	138,30	1151,99
2014	26 038,00	-93161,00	-23982,00	21,84	52,06	-78,16	-47,94	1191,99
2015	130 421,00	104383,00	80401,00	500,89	260,74	400,89	160,74	260,38
2016	146 334,00	15913,00	96314,00	112,20	292,55	12,20	192,55	1304,21
2017	202 257,00	55923,00	152237,00	138,22	404,35	38,22	304,35	1463,34
Середнє значення	101 982,18	15 223,70	56 522,00	146,93	213,00	46,93	113,00	913,18

Джерело: розраховано за [18; 19].

Аналіз динаміки знаходження реальних сум коштів до бюджету за 2007–2017 рр., млн грн

Рік	Реальний показник суми бюджету, млн грн	Абсолютний приріст		Темп зростання, %		Темп приросту, %		Абсолютне значення 1% приросту
		Ланцюговий	Базисний	Ланцюговий	Базисний	Ланцюговий	Базисний	
2007	42 898,80	–	–	–	–	–	–	–
2008	48 298,83	5 400,03	–1976,43	111,99	96,05	11,99	–3,95	428,988
2009	46 897,81	–1 401,02	–3122,19	97,62	93,76	–2,38	–6,24	480,4357
2010	52 285,81	5 388,00	–1168,37	104,17	97,66	4,17	–2,34	468,9781
2011	53 081,34	795,53	3061,34	108,66	106,12	8,66	6,12	488,5163
2012	63 162,16	10080,82	13142,16	118,99	126,27	18,99	26,27	530,8134
2013	65 030,16	1868,00	15010,16	102,96	130,01	2,96	30,01	631,6216
2014	11 373,32	–53656,84	–38646,68	17,49	22,74	–82,51	–77,26	650,3016
2015	39 754,02	28380,70	–10265,98	349,54	79,48	249,54	–20,52	113,7332
2016	39 683,73	–70,29	–10336,27	99,82	79,34	–0,18	–20,66	397,5402
2017	48 240,34	8556,61	–1779,66	121,56	96,44	21,56	–3,56	396,8373
Середнє значення	46 427,85	534,15	–3 608,19	123,28	92,79	23,28	–7,21	458,78

Джерело: розраховано за [18; 19].

Таким чином, аналізуючи ланцюговий приріст номінального і реального показника, можна відзначити, що інфляційна складова завищує темп приросту реальної суми надходжень до бюджету у два рази ($46,93/23,28 = 2,01$), щодо абсолютного приросту, то реальні надходження майже в 16 разів менші за номінальні ($56 522,00 / -3 608,19 = -15,6$), а це означає завищення на 52913,81 млн грн. Якщо аналізувати базисний приріст і порівнювати зміну сум до бюджету із 2007 р., то темп приросту занижений у 15,6 рази ($113,00 / -7,21 = -15,6727$), абсолютний приріст реальної суми менший у 28 разів ($15 223,70 / 534,15 = 28,5$), а це 14689,55 млн грн.

Динамічний ряд відповідно до реальної та номінальної сум надходжень до бюджету за 2007–2017 рр. має суттєві коливання, що вказують на відсутність основ тенденцій ($R^2 = 0,0375$). Тому актуальним є використання прогнозування за допомогою математичного сподівання.

Побудуємо лінію тренду і розрахуємо прогнозований розмір суми надходжень до бюджету на 2018 р. (рис. 1):

$$Y = -828,83 \cdot 12\text{-й період} + 51065 = 41119,04.$$

Отже, очікуваний розмір суми надходжень до бюджету на освіту та духовний і фізичний розвиток у 2018 р. складатиме 41119,04 млн грн.

За короткостроковим прогнозом на наступний період реальні надходження до бюджету на освіту та духовний і фізичний розвиток зменшаться за попередній період на 14,8% – це нижче за надходження 2017 р. (у 2017 р. – 48240,34 млн грн). Причинами цього ста-

ли: проведення АТО, девальвація гривні та скорочення доходів населення.

Якщо брати до уваги дані прогнозних розрахунків на сьогоднішній день, постає проблема про нестійкий розвиток соціальних функцій держави та поступове зростання дефіцитного фінансування. Водночас необхідно відмітити, що завдяки проведеному аналізу можна спрогнозувати рівень бюджетних коштів, але неможливо отримати точні показники необхідного обсягу бюджетного фінансування в Україні. Оскільки статті державних видатків на соціальні функції фінансуються в меншому розмірі, ніж необхідно для підтримки українського суспільства, внаслідок цього відбувається неефективне функціонування механізму бюджетного забезпечення соціальних функцій в Україні.

Одним із напрямів скорочення бюджетного навантаження може бути передача фінансування частини державних функцій за рахунок приватного капіталу або його пайова участь у такому фінансуванні, оскільки держава не зможе фінансувати зазначені соціальні функції в повному обсязі через об'єктивні причини (еміграція громадян, старіння нації, низький рівень добробуту населення тощо). Потрібно чітко визначити той гарантований мінімум, на який може розраховувати кожний громадянин (прожитковий мінімум, гарантований обсяг медичних послуг, перепис населення, перелік категорій громадян) [3].

ВИСНОВКИ

Бюджетне фінансування соціальних функцій держави є одним із головних завдань уряду на су-

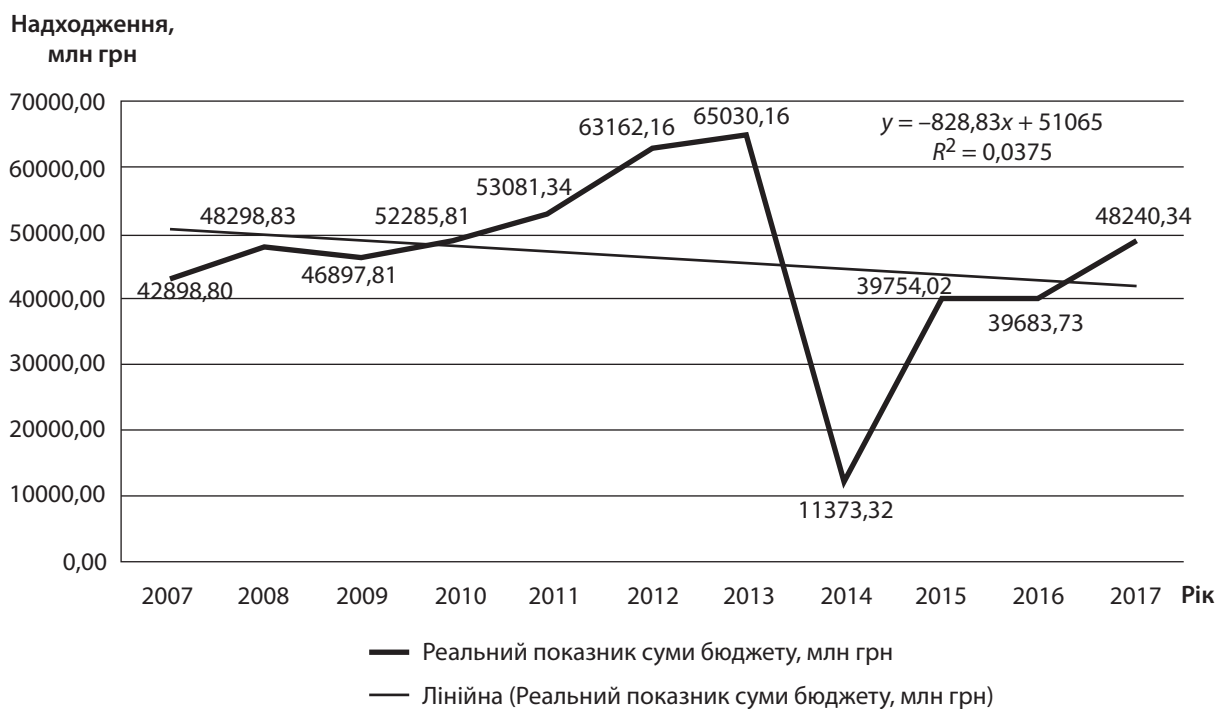

Рис. 1. Реальний і прогнозний тренд надходження коштів до бюджету за 2007–2017 рр.

часному етапі розвитку країни та вимагає стійкого фінансового механізму для реалізації та збалансованості бюджету в країні. Сучасний стан соціально-економічного та політичного розвитку України, характеризується тим, що, з одного боку, відбувається поступове зростання обсягів бюджетного фінансування та можна стверджувати, що Україна оговталася від впливу фінансової кризи, але, з іншого боку, ці обсяги є недостатніми та їхнє зростання отримано лише за рахунок інфляційного податку (порівнюючи темпи приросту з індексом споживчих цін). Тому Україні, як демократичній державі, необхідно зосередитись на ідеології якісної розбудови суспільного побуту. Перш за все, створити відповідні умови для забезпечення гідного життя громадян, мінімізувати негативні та максимізувати позитивні соціальні явища. Тобто, не допускати крайньої міри бідності, систематично проводити інвентаризації соціальних пільг (благ) і залучати до бюджету додаткові фінансові ресурси, у тому числі приватні соціальні інвестиції. Також серед головних тенденцій фінансової підтримки розвитку соціальних функцій можна розглядати отримання кредитних ресурсів на пільгових умовах. При цьому позабюджетне фінансування позитивно вплине на функціонування соціального сектора та покращення якості життя населення України. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Пігуль Н. Г., Люта О. В., Бойко А. О. Фінансове забезпечення соціальної сфери в Україні. *Вісник Національного банку України*. 2015. № 1. С. 30–35.
2. Гвасалія Д. С. Соціальна функція держави та її складові. *Економіка і регіон*. 2011. № 2. С. 42–46.

3. Коляда Т. А., Музиченко Г. В. Узгодження діапазону соціальних функцій держави з фінансовими можливостями бюджету в умовах посткризового розвитку економіки України. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2011. № 1. С. 241–249.

4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.

5. Коляда Т. А. Фінансове забезпечення соціальних функцій держави: стан, тенденції та напрямки оптимізації. *Проблеми економіки*. 2014. № 3. С. 100–107.

6. Бюджетна система: навч. посіб./В.Г.Баранова,Є.М.Богатирьова, Л. А. Васютинська та ін. / за заг. ред. В. П. Хомутенко. Одеса: Бартенева, 2014. 392 с.

7. Закон України «Конституція України» від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>

8. Сьомкіна Т. В., Тарасевич О. В. Соціальна функція держави: проблеми соціалізації економічного розвитку. *Економіка и управление*. 2011. № 5. С. 63–67.

9. Петрушенко В. Л. Антична філософія // *Філософія: підруч.* Львів: Магнолія-2006, 2010. 503 с.

10. Шпаков Е. Ю., Гвасалія Д. С. Соціальна функція держави. *Збірник наукових праць Донецького національного університету економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського*. 2010. URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67943.doc.htm

11. Арістова І. В. Соціальна функція держави як визначальна категорія права соціального забезпечення України. *Форум права*. 2006. № 2. С. 18–21.

12. Теория государства и права: учебник / под ред. В. К. Бабаева. М.: Юрист, 2002. 592 с.

13. Barr N. *Economics of the Welfare State*. Oxford University Press, 2004. 432 p.

14. Калашников С. В. *Функциональная теория социального государства*. М.: Экономика, 2003. 192 с.

15. Рабінович П. М. *Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. Вид. 5-те, зі змінами*. Київ: Атіка, 2001. 176 с.

16. Родионова О. В. Социальная функция современного государства. М.: Юрлитинформ, 2010. 228 с.

17. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

18. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/>

19. Офіційний сайт Національного банку України.: URL: <https://www.bank.gov.ua/>

Науковий керівник – Коляда Т. А., кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри фінансів Університету Державної фіскальної служби України (м. Ірпінь)

REFERENCES

Aristova, I. V. "Sotsialna funktsiia derzhavy yak vyznachalna katehoriia prava sotsialnoho zabezpechennia Ukrainy" [The social function of the state as a defining category of the right of social security of Ukraine]. *Forum prava*, no. 2 (2006): 18-21.

Baranova, V. H. et al. *Biudzhetna systema* [Budget system]. Odesa: Bartieniava, 2014.

Barr, N. *Economics of the Welfare State*. Oxford University Press, 2004.

Hvasaliia, D. S. "Sotsialna funktsiia derzhavy ta yii sklado-vi" [Social function of the state and its components]. *Ekonomika i rehion*, no. 2 (2011): 42-46.

Kalashnikov, S. V. *Funktsionalnaya teoriya sotsialnogo gos-udarstva* [The functional theory of the welfare state]. Moscow: Ekonomika, 2003.

Koliada, T. A. "Finansove zabezpechennia sotsialnykh funktsii derzhavy: stan, tendentsii ta napriamky optymizatsii" [Financial provision of social functions of the state: state, trends and directions of optimization]. *Problemy ekonomiky*, no. 3 (2014): 100-107.

Koliada, T. A., and Muzychenko, H. V. "Uzhodzhennia dia-pazonu sotsialnykh funktsii derzhavy z finansovymy mozhly-vostiamy biudzhetu v umovakh postkryzovoho rozvytku eko-

nomiky Ukrainy" [Harmonization of the range of social functions of the state with the financial capabilities of the budget in the post-crisis development of the Ukrainian economy]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podat-kovoi sluzhby Ukrainy*, no. 1 (2011): 241-249.

[Legal Act of Ukraine] (1996). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп>

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

Ofitsiinyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy. <http://www.treasury.gov.ua/>

Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. <https://www.bank.gov.ua/>

Petrushenko, V. L. "Antychna filosofiiia" [Ancient philoso-phy]. In *Filosofia*. Lviv: Mahnoliia-2006, 2010.

Pihul, N. H., Liuta, O. V., and Boiko, A. O. "Finansove zabez-pechennia sotsialnoi sfery v Ukraini" [Financial support of the social sphere in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 1 (2015): 30-35.

Rabinovych, P. M. *Osnovy zahalnoi teorii prava ta derzhavy* [Fundamentals of the general theory of law and state]. Kyiv: Atika, 2001.

Rodionova, O. V. *Sotsialnaya funktsiya sovremennogo gosudarstva* [The social function of the modern state]. Moscow: Yurlitinform, 2010.

Shpakov, E. Yu. Hvasaliia D. S. "Sotsialna funktsiia der-zhavy" [Social function of the state]. *Zbirnyk naukovykh prats Donetskoho natsionalnoho universytetu ekonomiky ta torhivli imeni Mykhaila Tuhan-Baranovskoho*. 2010. http://www.rus-nauka.com/15_APSN_2010/Economics/67943.doc.htm

Skakun, O. F. *Teoriia derzhavy i prava* [Theory of state and law]. Kharkiv: Konsum, 2001.

Syomkina, T. V., and Tarasevych, O. V. "Sotsialna funktsiia derzhavy: problemy sotsializatsii ekonomichnoho rozvytku" [So-cial function of the state: problems of socialization of economic development]. *Ekonomika i upravleniie*, no. 5 (2011): 63-67.

Teoriya gosudarstva i prava [Theory of State and Law]. Moscow: Yurist, 2002.